

Toelichting voorlopig macrobudget 2027

Deze toelichting biedt inzicht in de raming van het voorlopig macrobudget 2027 op grond van artikel 69, eerste lid, van de Participatiewet (Pw). Het macrobudget 2027 wordt definitief vastgesteld in september 2027.

Onderstaande tabellen geven cijfermatig inzicht in het voorlopig macrobudget 2027. Het totale macrobudget voor 2027 bedraagt € 8.297,8 miljoen en is € 106,6 miljoen hoger dan het definitieve budget voor 2026 (€ 8.191,2 miljoen). Binnen het macrobudget kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds het budget voor bijstandsuitkeringen, waar de algemene bijstand, IOAW, IOAZ en het Bbz 2004 (levensonderhoud) onder vallen, en anderzijds het budget voor het verstrekken van loonkostensubsidies (LKS).

In tabel 1 is de opbouw van het macrobudget voor 2027 weergegeven. Het voorlopig budget 2027 voor algemene bijstandsuitkeringen, IOAW-, IOAZ- en Bbz-uitkeringen is € 46,6 miljoen hoger geraamd dan het definitieve budget dat voor 2026 voor deze regelingen is verstrekt. Tevens is het voorlopige LKS-budget 2027 € 60,0 miljoen hoger dan het definitieve budget 2026.

Tabel 1. Macrobudget bijstand en LKS 2027 (in miljoenen euro's)

Deelbudget	Voorlopig 2027
I. Budget bijstandsuitkeringen	7.590,2
Bijstand	7.390,0
IOAW	131,0
IOAZ	34,3
Bbz (levensonderhoud)	34,9
II. LKS-budget	707,6
Totaal macrobudget	8.297,8
Waarvan uitname voor vangnetuitkering	16,6
Totaal te verdelen macrobudget	8.281,2

Toegepaste systematiek

Voor 2027 is het macrobudget vastgesteld conform de gebruikelijke systematiek van de Pw. De methodiek is beschreven in de Memorie van Toelichting van de WWB (Kamerstukken II, vergaderjaar 2002-2003, 28 870, nr. 3) en een brief aan de Tweede Kamer van 2 juli 2004 (Kamerstukken II, vergaderjaar 2003-2004, 28 870, nr. 117). Uitgangspunt hierbij is dat voor alle gemeenten samen een toereikend macrobudget wordt vastgesteld.

Het macrobudget wordt voorlopig vastgesteld in september voorafgaand aan het uitvoeringsjaar. Het macrobudget 2027 wordt gedurende het jaar nog bijgesteld naar aanleiding van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties uit het voorgaande jaar, Rijksbeleid en loon- en prijsbijstelling (LPO). Hierover worden gemeenten geïnformeerd bij het nader voorlopig budget in het voorjaar van 2027 en bij de definitieve publicatie van de budgetten eind september 2027. Het definitieve macrobudget wordt bepaald door uit te gaan van de gerealiseerde prijs en het gerealiseerde volume in het voorgaande jaar, van een inschatting van de effecten van de conjunctuur en Rijksbeleid in het begrotingsjaar zelf en van een indexering van de gemiddelde prijs. Voor de conjunctuurraming worden de actuele en onafhankelijke rekenregel en de autonome correctie van het Centraal Plan Bureau (CPB) gevolgd.

LKS-budget

Gemeenten worden op basis van de laatst bekende realisaties voor LKS gefinancierd. Bij de vaststelling van het voorlopig budget is uitgegaan van de realisaties twee jaar voorafgaand aan het budgetjaar. Bij het definitief budget wordt van de realisaties van het voorgaande jaar uitgegaan. Er

wordt een apart LKS-deelbudget geraamd, op basis van een zo goed mogelijke inschatting van de te verwachten uitgaven aan LKS van alle gemeenten gezamenlijk.

Uitname voor vangnetuitkeringen

Gemeenten met tekorten boven de eigenrisicodrempel kunnen onder voorwaarden een beroep doen op een vangnetuitkering. Toegekende vangnetuitkeringen worden bekostigd vanuit het macrobudget. Over 2025 wordt naar verwachting voor € 16,6 miljoen aan vangnetuitkeringen toegekend. De definitieve reservering op het macrobudget wordt vastgesteld bij de definitieve vaststelling van de budgetten in september 2027.

I. Budget bijstandsuitkeringen

Deelbudget algemene bijstand

Het voorlopige budget 2027 voor de algemene bijstand bedraagt € 7.390,0 miljoen. Dit is € 73,4 miljoen hoger dan het definitieve bijstandsbudget voor 2026 (€ 7.316,6 miljoen). Het voorlopige budget 2027 is opgebouwd uit een geraamd bijstandsvolume van 354.429 duizend uitkeringen en een geraamde prijs van € 20,9 duizend. De totstandkoming van het volume en de prijs worden hieronder nader toegelicht.

Tabel 2a. Raming volume algemene bijstand 2027 (in aantallen)

A. 'Realisaties' 2026	352.596
B. Effecten conjunctuur	2.196
C. Effecten Rijksbeleid	-364
Voorlopig volume bijstand	354.429

Toelichting tabel volume

- A. De basis van de raming voor 2027 is het gerealiseerde volume in 2026. Op dit moment betreft dit nog een raming. De realisaties over 2026 worden in de loop van 2027 bekend. Deze worden meegenomen in de toelichting op het definitief macrobudget 2027 in september 2027.
- B. Het effect van de conjunctuur volgt uit de verwerking van de MEV-raming aan de hand van de rekenregel van het CPB. De werkloze beroepsbevolking stijgt naar verwachting met 4.200 personen in 2026 en zal daarbovenop in 2027 met 14.400 personen stijgen. Volgens de rekenregel zorgt dit voor een stijging van het bijstandsvolume van 2.196 uitkeringen in 2027 ten opzichte van 2026. Een uitgebreide toelichting op de CPB-raming is te vinden op de website van het CPB.
- C. Dit zijn de verwachte effecten van het Rijksbeleid. Grote effecten zijn daarbij:
- De invoering van de Participatiewet in 2015 (inclusief de aanpassingen), waardoor gedeeltelijk arbeidsgehandicapten geen aanspraak meer kunnen maken op Wajong of WSW, zorgt in totaal voor een toename van circa 2.600 uitkeringen.
 - Een andere beleidswijziging die nog in 2027 doorwerkt betreft het afschaffen van de IOAW waardoor er naar verwachting extra mensen de bijstand in stromen. Dit leidt tot circa 1.200 extra uitkeringen in 2027.
 - Verder is er in 2023 een effect ingeboekt voor de verhoogde instroom van statushouders. In 2027 wordt verwacht dat er ten opzichte van 2026 minder statushouders uit cohort 2023 in de bijstand zullen zitten. Dit leidt tot circa 1.200 minder uitkeringen in 2027.
 - In 2026 is er een effect ingeboekt omdat de banenafspraken in 2025 niet is gehaald. Dit effect heeft enkel betrekking op 2026. In 2027 wordt opnieuw bezien of de banenafspraken in 2026 is gehaald en of dit een effect op het bijstandsvolume heeft. Dit leidt in de raming tot circa 3.400 minder uitkeringen in 2027 ten opzichte van 2026.
 - Tenslotte worden vanwege het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening circa 300 extra uitkeringen geraamd voor 2027.

Tabel 2b. Raming prijs algemene bijstand 2027 in euro's

A. 'Realisaties' 2026	20.751
B. Effecten Rijksbeleid	100
C. Aanpassing LPO	0
Voorlopige prijs bijstand	20.850

Toelichting tabel prijs

- A. De basis van de raming voor 2027 is de gerealiseerde prijs in 2026. Op dit moment betreft dit nog een raming. De realisaties over 2026 worden in de loop van 2027 bekend. De werkelijke prijs in 2026 zal worden betrokken bij de vaststelling van het definitief macrobudget 2027 in september 2027.
- B. Dit zijn de verwachte effecten van het Rijksbeleid. Het gaat hierbij voornamelijk om effecten als gevolg van de wet Participatiewet in balans en de wet Handhaving sociale zekerheid. Dit heeft een positief effect op de prijs van € 100.
- C. *Aanpassing LPO*: Bij de voorlopige vaststelling van het budget voor 2026 wordt nog geen rekening gehouden met loon- en prijsbijstelling (LPO). Zoals gebruikelijk wordt de LPO meegenomen bij de definitieve vaststelling van het macrobudget 2027 (in september 2027).

Overige deelbudgetten bijstandsbudget

Hieronder worden de overige deelbudgetten van het bijstandsbudget toegelicht. Tabel 1 (zie pagina 1) geeft de omvang van de deelbudgetten weer, tabel 3 splitst deze uit naar volume en prijs.

Het deelbudget **IOAW** is € 28,3 miljoen lager dan in 2026. Dit komt voornamelijk door de afbouw van de IOAW. Alleen mensen die vóór 1 januari 1965 zijn geboren komen in aanmerking voor de IOAW.

Het deelbudget **IOAZ** is € 1,4 miljoen hoger dan in 2026.

Het deelbudget **Bbz** is nagenoeg gelijk aan het budget in 2026.

Tabel 3. Deelbudgetten voorlopig macrobudget 2027 naar volume en prijs

Deelbudget	Volume	Prijs (€)
I. Budget bijstandsuitkeringen		
Bijstand	354.429	20.850
IOAW	6.323	20.714
IOAZ	1.544	22.214
Bbz (levensonderhoud)	1.675	20.840
II. LKS-budget	51.091	13.850

II. LKS-budget

Het deelbudget LKS is € 60,0 miljoen hoger dan in 2026. Dit komt met name door de verwachte ingroei van de LKS-doelgroep (+ € 44,6 miljoen), door de invoering van de nieuwe LKS financiering (+ € 1,2 miljoen) en door de verhoging van het wettelijk minimumjeugdloon (+ € 13,8 miljoen).